

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 110/2026-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Jozefom Tarabčákom, advokátom, Hlavná 13, Prešov, proti postupu Krajského súdu v Prešove v konaní sp. zn. 20Co/43/2024 a jeho uzneseníu z 30. septembra 2025 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20Co/43/2024 z 30. septembra 2025 a konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20Co/43/2024 z 30. septembra 2025 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Prešove **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **1 237,08 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 7. januára 2026 doručená a 22. januára 2026 doplnená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom krajského súdu v napadnutom konaní a uznesení z 30. septembra 2025. Napadnuté uznesenie krajského súdu navrhuje sťažovateľka zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie s príkazom krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov. Zároveň sa domáha primeraného finančného zadost'učinenia v sume 3 500 eur a tiež náhrady trov konania pred ústavným súdom.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 20. februára 2013 v konaní vedenom Okresným súdom Vranov nad Topľou pod sp. zn. 11C/72/2013 domáhala proti odporcovi [REDAKOVANÉ] vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po zániku manželstva rozvodom.
3. Okresný súd rozhodol rozsudkom z 22. novembra 2021, ktorý krajský súd uznesením sp. zn. 20Co/35/2022 z 26. septembra 2023 zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie.
4. Okresný súd rozhodol v poradí druhým rozsudkom 27. mája 2024, ktorý krajský súd znova zrušil napadnutým uznesením z 30. septembra 2025, čím podľa sťažovateľky rozhodol v rozpore s § 390 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) ukladajúcim odvolaciemu súdu rozhodnúť vo veci, ak bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie už raz zrušené.
5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 110/2026-13 z 26. februára 2026 ju v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie je v rozpore s § 390 CSP, ktorý ukladá odvolaciemu súdu v druhom odvolacom konaní meritórne rozhodnúť, a to bez možnosti opätovne zrušiť rozsudok súdu prvej inštancie a vrátiť mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Krajský súd tak v napadnutom konaní rozhodol arbitrárne a spôsobil tak zbytočné prietahy.
7. V bode 31 napadnutého uznesenia odvolací súd odôvodnil, prečo neaplikoval § 390 písm. a) CSP. Podľa sťažovateľky je toto odôvodnenie v rozpore s príkazom odvolacieho súdu v kasačnom

uznesení z 26. septembra 2023, keďže nie je pravdou, že by súd prvej inštancie nedôsledne rešpektoval jeho záväzný právny názor a v dôsledku toho sa odvolací súd ocitol v postavení súdu prvej inštancie. Takýto postup mu však žiadne ustanovenie Civilného sporového poriadku neumožňuje, § 390 CSP bol prijatý s účelom urýchlenia konania. Akceptácia odôvodnenia krajského súdu by viedla k nemožnosti aplikovať § 390 CSP, keďže pri každej zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie (aj napr. s doplnením dokazovania) a meritórnom rozhodnutí sa odvolací súd vždy dostáva *de facto* do pozície súdu prvej inštancie.

8. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že v prvom kasačnom rozhodnutí v bode 23 krajský súd odkázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VCdo/1/2021 z 25. apríla 2022, z ktorého vyplýva, že pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania BSM treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov. V napadnutom uznesení (druhom kasačnom rozhodnutí) v bode 28 vyslovil opačný právny názor a uviedol, že ocenenie členského podielu v bytovom družstve malo byť vykonané podľa stavu daného v čase vyporiadania BSM, teda v čase rozhodovania súdu o vyporiadaní BSM. Spoločné členstvo aj spoločný nájom zanikli právoplatnosťou rozsudku okresného súdu sp.zn.10C/25/2011 z 29. júna 2011, t. j. 17. apríla 2012, k tomuto dňu je treba zisťovať všeobecnú hodnotu členského podielu, nie k dátumu vyporiadania, teda rozhodovania súdu.

9. Názor, že za obdobie rokov 2012 – 2024 možno očakávať rozdiel v cene bytu a tento by mal byť zohľadnený pri vyporiadaní, a preto mal okresný súd vyzvať na procesnú aktivitu k preukázaniu trhovej ceny členského podielu v roku 2024, považuje sťažovateľka za rozporný so záväzným právnym názorom najvyššieho súdu v uznesení sp. zn. 1VCdo/1/2021, ale aj s právnym názorom odvolacieho súdu v prvom kasačnom uznesení v bode 23. Ak by to tak aj bolo, na túto procesnú aktivitu mal vyzvať už odvolací súd a nevracať vec súdu prvej inštancie.

10. Podľa sťažovateľky je právny názor krajského súdu v napadnutom uznesení arbitrárny pre rozpor s § 390 CSP, s právnym názorom najvyššieho súdu a právnym názorom ústavného súdu na aplikáciu § 390 CSP (napr. uznesenie sp. zn. IV. ÚS 215/2022 z 26. apríla 2022 a nález sp. zn. III. ÚS/5/2018 z 5. júna 2018). Napadnutým uznesením tak odvolací súd spôsobil zbytočné preťahy v konaní, ktorým sa dalo vyhnúť, ak by zvolil postup podľa § 390 CSP a čl. 17 CSP. Uvedený postup je v rozpore s čl. 2 ods. 1, 2 CSP z dôvodu, že napadnuté konanie trvá už skoro 13 rokov a vrátením súdu prvej inštancie na splnenie nezákonného príkazu dôjde k ďalším nedôvodným preťahom.

11. Predmetom napadnutého konania je vyporiadanie BSM, teda ide o vec, ktorá patrí do štandardnej agendy súdov a ničím sa z toho nevyvíja. Pre sťažovateľku je prejednanie veci v primeranej lehote mimoriadne významné, napadnuté konanie trvá už takmer 12 rokov a pri vrátení veci súdu prvej inštancie sa určite bude rozhodovať ešte niekoľko rokov, čím bude pretrvávajúť právna neistota sťažovateľky týkajúca sa výsledku konania.

12. Sťažovateľka nijak nezavinila preťahy v konaní, na výzvy súdu reagovala v primeranej lehote a na preťahoch sa ničím nepodieľala. Preťahy sú nesporne spôsobené krajským súdom, keď druhé kasačné rozhodnutie je v rozpore s § 390 CSP, je arbitrárne a je v rozpore s povinnosťou prejednať

vec v primeranej lehote. Uvedené prietahy v napadnutom konaní „*majú priamy vplyv a dopad aj na každodenný život sťažovateľky a s tým spojené psychické problémy.*“.

13. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia považuje sťažovateľka za primeranú s ohľadom na dĺžku napadnutého konania a tým spôsobený stav jej neistoty a okolnosti prípadu. Krajský súd sťažovateľke spôsobuje aj nemajetkovú ujmu vyplývajúcu z neistoty spojennej s dlhotrvajúcim súdnym konaním.

14. V doplnení ústavnej sťažnosti sťažovateľka zdôraznila, že krajský súd v napadnutom uznesení nijako neodôvodnil odklon od právneho názoru najvyššieho súdu vyjadreného v uznesení sp. zn. IVCdo/1/2021, čo predstavuje aj porušenie princípu právnej istoty.

III.

Vyjadrenia krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

15. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a na výzvu ústavného súdu reagoval predseda krajského súdu podaním sp. zn. Spr 86/26 z 30. marca 2026, v ktorom uviedol, že kľúčovým dôvodom zrušenia prvého rozsudku okresného súdu bolo, že okresný súd nevyporiadal majetkovú hodnotu (členský podiel v bytovom družstve), hoci sa žalovaný tohto členského podielu nevzdal.

16. Krajský súd v prvom kasačnom uznesení v bode 19 poukázal na to, že všeobecnou cenou členského podielu v bytovom družstve je cena, za ktorú je možné v danom mieste a čase nadobudnúť členské práva a povinnosti k porovnateľnému bytu. Táto všeobecná cena (trhová hodnota) sa zisťuje porovnaním so zrealizovanými predajmi a kúpami členských podielov porovnateľných bytov v danom mieste a čase. Pri oceňovaní sa vychádza zo stavu tohto podielu v čase zániku spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, určuje sa cena zodpovedajúca dobe, keď sa vyporiadava. V bode 23 tohto uznesenia krajský súd zároveň uviedol, že zo Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2022 vyplýva, že „*pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. apríla 2022 sp.zn. IVCdo/1/2021).*“. Krajský súd teda považoval za dôležité pre stabilizáciu ceny členského podielu v bytovom družstve zistiť cenu členského podielu v bytovom družstve v dobe, keď sa BSM vyporiadava, a zároveň aj cenu tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve. Krajský súd považoval tieto okolnosti za dôležité vzhľadom na efektivitu súdneho konania, teda aby súd prvej inštancie zameral dokazovanie na určenie hodnoty členského podielu v špecifikovaných časových obdobiach.

17. Okresný súd v druhom rozsudku z 27. mája 2024 majetkovú hodnotu (členský podiel v bytovom družstve) uznal a vyporiadal. Nezistil však cenu členského podielu v bytovom družstve zodpovedajúcu dobe, keď sa vyporiadava, ale cenu určil jednoduchým matematickým priemerom

stranami sporu prednesených hodnôt (33 000 eur až 78 000 eur). Okresný súd relevantne neodôvodnil, prečo práve priemer navrhovaných súm objektívne zodpovedá skutočnej hodnote členského podielu. Protistrany pritom spochybňovali vzájomne uvedené skutkové tvrdenia o hodnote členského podielu. Okresný súd sa týmito skutočnosťami nezaoberal. Toto pochybenie okresného súdu „*pritom malo markantný vplyv na výsledné určenie ceny členského podielu*“.

18. Podľa § 391 ods. 2 CSP súd prvej inštancie je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, pričom okresný súd nereflektoval na právny názor krajského súdu, čím postavil krajský súd do situácie, v ktorej by ako prvý a posledný riešil rozpory medzi jednotlivými dôkazmi, a tak by sa ocitol v postavení súdu prvej inštancie. K tejto okolnosti pritom krajský súd v bode 32 napadnutého uznesenia uviedol, že členský podiel v bytovom družstve bol značnou majetkovou hodnotou, preto náležité určenie jeho ceny bolo spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný vyporiadací podiel medzi stranami, prípadne zmeniť prikázanie ostatných vecí patriacich do BSM do vlastníctva niektorej zo strán sporu (napr. obchodnej ubytovne). Podstatne odlišné vyporiadanie BSM predstavuje nové a prekvapivé rozhodnutie, proti ktorému by strany sporu mali mať k dispozícii riadny opravný prostriedok. Toto právo možno zachovať len zrušením druhého rozsudku okresného súdu, čo predĺži konanie, ale benefit plynúci z tohto postupu je prevažujúci. Je dôležité, aby strany mohli súdu predniesť všetky svoje argumenty a na tieto dostali odpoveď, a preto krajský súd výnimočne aj vzhľadom na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 570/2023 z 21. decembra 2023 považoval za opodstatnené druhý rozsudok zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu.

19. Krajský súd neakceptoval námietku sťažovateľky, že sa už pri kasácii mal vyporiadať s odklonom od zisťovania ceny členského podielu v bytovom družstve podľa uznesenia sp. zn. IVCdo/1/2021. Pre prípadný odklon od uvedeného rozhodnutia je totiž nevyhnutné porovnať hodnoty členského podielu v rozhodnej dobe. Je pochopiteľné, že sťažovateľka sa usiluje vyhnúť oceneniu členského podielu v dobe, keď sa vyporiadava. Všeobecné súdy sú však povinné postupovať tak, aby mohli z hodnotenia dôkazných prostriedkov za existencie špecifických okolností veci nastoliť spravodlivú rovnováhu. Uvedené ocenenie a porovnanie hodnôt členského podielu v bytovom družstve vzhľadom na časový aspekt môže prispieť k spravodlivému usporiadaniu pomerov.

20. Vo vzťahu k namietanej dĺžke napadnutého konania je porušovateľom práva okresný súd, ktorý zásadne porušil právo žalovaného tým, že ho vylúčil z realizácie procesných práv. Ak by okresný súd toto právo neporušil, nebol by dôvod na kasáciu druhého rozsudku okresného súdu. Dĺžka napadnutého odvolacieho konania od predloženia veci do jej vrátenia okresnému súdu nemá byť pričítaná krajskému súdu. Vzhľadom na uvedené predseda krajského súdu navrhol ústavnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

21. Zúčastnená osoba neprevzala v odbernej lehote zásielku s výzvou na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti a k ústavnej sťažnosti sa nevyjadřila.

III.3. Replika sťažovateľky:

22. Ústavný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie krajského súdu na zaujatie stanoviska, ak to bude považovať za potrebné. Sťažovateľka zaslala podanie (repliku) 8. apríla 2026, v ktorom zotrvala na ústavnej sťažnosti. Okresný súd vyporiadal majetkovú hodnotu (členský podiel v bytovom družstve) v rozsudku. Ak s takýmto vyporiadaním odvolací súd nesúhlasil, mal doplniť dokazovanie a rozhodnúť.

23. Tvrdenie, že odvolací súd považoval za dôležité pre stabilizáciu ceny členského podielu zistiť jeho cenu v dobe, keď sa vyporiadava (bod 19), a cenu v dobe zániku spoločného nájmu s odkazom na rozhodnutie sp. zn. 1VCdo/1/2021, podľa sťažovateľky z bodu 19 nevyplýva. Úvaha krajského súdu v tomto bode je v priamom rozpore s bodom 23. Ak platí právny názor v rozhodnutí sp. zn. 1VCdo/1/2021, ktorý predstavuje ustálenú súdnu prax, potom úvaha v bode 19 je arbitrárna a právny názor je nesprávny. Vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti prezentované vysvetlenie sa z textu prvého kasačného uznesenia nedá žiadnym výkladom vyvodiť a odvolací súd sa iba snaží napraviť nedostatky svojho rozhodnutia.

24. Sťažovateľka argumentuje, že ak platí právny názor v rozhodnutí sp. zn. 1VCdo/1/2021, nie je vôbec podstatná hodnota členského podielu v čase rozhodovania súdu, a preto zrušenie druhého rozsudku a vrátenie veci na ďalšie dokazovanie je v rozpore s § 390 CSP a s princípom hospodárnosti. Odvolací súd mohol strany vyzvať, aby predložili dôkazy na výšku hodnoty v čase vyporiadania. Určenie hodnoty podielu v tomto čase však nemá pre rozhodnutie žiadny význam.

25. S tvrdením, že okresný súd nereflektoval na názor odvolacieho súdu, keďže taký pokyn, ako tvrdí krajský súd vo vyjadrení, t. j. zistiť hodnotu zodpovedajúcu aj dobe vyporiadania, nebol daný, sťažovateľka nesúhlasí, pretože ak by sa pripustil názor o potrebe zohľadniť hodnotu členského podielu v čase rozhodovania, a nie v čase zániku spoločného členstva, potom by neexistoval žiadny rozdiel medzi vyporiadaním členského podielu a vyporiadaním bytu v BSM. Pri zániku spoločného nájmu družstevného bytu a určení, kto je výlučným členom družstva, totiž zaniká na tomto vzťahu a majetkovej hodnote členského podielu účasť toho z manželov, ktorý prestal byť spoločným členom a spoločným nájomníkom. Jediným vlastníkom tejto majetkovej hodnoty sa stal druhý z manželov, a to ku dňu právoplatnosti rozsudku, a ten, ktorý prestal byť spoločným členom a spoločným nájomníkom, má iba nárok na vyporiadanie tej hodnoty, ktorú právoplatnosťou rozsudku stratil. Táto hodnota sa v ďalšom období už nezhodnocuje a podiel sa nezväčšuje, ale ostáva taký, ako bol v čase vydania rozsudku. V prípade bytu v BSM obaja manželia ostávajú vlastníkami, a ak v lehote 3 rokov od zániku BSM nedôjde k vyporiadaniu, stávajú sa podielovými spoluvlastníkmi, teda naďalej majú svoj majetkový podiel na tomto majetku. A práve z toho dôvodu sa im aj v ďalšom období zhodnocuje. To je dôvod, prečo v prvom prípade sa vychádza zo stavu v čase zániku BSM a aj z cien v čase zániku. V druhom prípade vzhľadom na pretrvávajúce spoluvlastníctvo sa pri vyporiadaní vychádza zo stavu v čase zániku BSM, ale v cenách v čase vyporiadania.

26. Sťažovateľka uzatvára, že v napadnutom uznesení sa krajský súd odklonil od právneho názoru vyjadreného v uznesení sp. zn. 1VCdo/1/2021, preto mal tento odklon vysvetliť. Mal osobitne

vysvetliť, z akého dôvodu má okresný súd zisťovať hodnotu členského podielu v čase rozhodovania v rozpore s právnym názorom najvyššieho súdu. Zistenie hodnoty v dobe rozhodovania a porovnanie hodnôt v rôznych dobách nie je potrebné pre spravodlivé rozhodnutie. Porovnanie hodnôt a prípadné vyporiadanie podľa ceny v čase rozhodnutia založí nespravodlivosť pre sťažovateľku a nezákonné zvýhodnenie odporcu, ktorý by získal hodnotu, ktorá mu už nepatrí, a to na úkor sťažovateľky.

27. Porušovateľom práva nie je okresný súd. Dĺžku odvolacieho konania je potrebné posudzovať spolu s dĺžkou konania pred súdom prvej inštancie a odvolací súd pri svojom rozhodovaní musí zohľadňovať celkovú dĺžku konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

28. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že krajský súd porušil jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva inkorporované v čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že podľa § 390 CSP nerozhodol o odvolaní sám, ale aj druhý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, čím spôsobil aj zbytočné prietahy v napadnutom konaní.

29. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje, ale k jej odstráneniu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

30. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v civilnom spore, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

31. V nadväznosti na tieto princípy bol do civilného procesného práva zaradený § 390 CSP s cieľom dosiahnutia zvýšenia rýchlosti a efektívnosti súdneho konania a skrátenia celkovej dĺžky súdneho konania (tzv. zásada jedenkrát a dost). Dané ustanovenie ukladá odvolaciemu súdu povinnosť, aby sám rozhodol vo veci, ak je naplnená hypotéza tejto normy, teda ak rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

32. Na toto ustanovenie reaguje aj ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti, keď opomenutie, resp. nerešpektovanie príkazu vyplývajúceho z § 390 CSP vyhodnocuje nekompromisne ako procesný excés, s ktorým v príčinnej súvislosti konštatuje porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 570/2017, III. ÚS 379/2017, I. ÚS 227/2018, II. ÚS 531/2018, III. ÚS 5/2018 a I. ÚS 218/2019).

33. Ústavný súd už viackrát judikoval, že z formulácie § 390 CSP vyplýva, že toto ustanovenie má kogentný charakter a v ňom uloženú povinnosť ukladá odvolaciemu súdu splniť vždy, ak sú naplnené predpoklady obsiahnuté v tomto ustanovení. Aj odvolací súd je povinný konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z hľadiska systematiky Civilného sporového poriadku ide o ustanovenie špeciálne vo vzťahu k ustanoveniam upravujúcim iné spôsoby rozhodovania o podanom odvolaní (vrátane § 389 CSP). Aj zo skoršej rozhodovacej praxe ústavného súdu vyplýva, že pri splnení predpokladov na aplikáciu § 390 CSP je daná zákonná povinnosť odvolacieho súdu postupovať dôsledne podľa tohto ustanovenia bez možnosti akýchkoľvek úvah od tohto ustanovenia sa odkloniť (I. ÚS 227/2018, II. ÚS 531/2018).

34. V tejto súvislosti ústavný súd dáva do pozornosti, že pokiaľ sa súd prvej inštancie aj v poradí druhým rozhodnutím, resp. konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, dopustí takých procesných pochybení, ktoré by inak boli dôvodom na zrušenie v poradí druhého rozhodnutia (§ 389 CSP), musí ich odvolací súd sám odstrániť alebo napraviť v odvolacom konaní. To znamená, že je jeho povinnosťou preskúmať splnenie procesných podmienok, napraviť prípadné nedostatky v procesnom postupe, ktorým súd porušil právo strany na spravodlivý proces, či doplniť alebo zopakovať dokazovanie. Na doplnenie alebo zopakovanie dokazovania musí odvolací súd nariadiť odvolacie pojednávanie (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1475.). Pre vzťah k § 390 CSP teda platí, že odvolací súd musí sám napraviť prípadné chyby, ktorých sa ešte prvoinstančný súd v skutkových zisteniach a úvahách alebo nesprávnosti právneho vyhodnotenia dopustil. Z odôvodnenia rozhodnutí vydaných dosiaľ v danej kauze nevyplýva, že by takúto nápravu krajský súd s použitím zákonných ustanovení (§ 384, § 385 či § 382 CSP) vykonať nemohol.

35. Príkaz vyjadrený v § 390 CSP je potrebné vnímať kategoricky napriek tomu, že ústavný súd vo svojej judikatúre pripustil výnimky z uvedeného pravidla, t. j. ústavne akceptovateľnú možnosť odchyliť sa od pravidla jedenkrát a dosť a zrušiť rozhodnutie súdu prvej inštancie aj druhýkrát. Dikcia § 390 CSP ukladá odvolaciemu súdu povinnosť, aby sám rozhodol vo veci, ak je naplnená hypotéza tejto normy, podľa ktorej rozhodnutie súdu prvej inštancie už raz odvolací súd zrušil, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Aj v zmysle už ustálenej judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 379/2017, III. 727/2017, I. ÚS 227/2018, III. ÚS 5/2018, I. ÚS 548/2020, I. ÚS 407/2022) krajský súd nemá možnosť odkloniť sa od tohto ustanovenia. Ak aj v ostatnom čase ústavný súd pripustil výnimky z tohto zákonného imperatívu, išlo o špecifické situácie (IV. ÚS 215/2022, III. ÚS 570/2023), ktoré však na podstate § 390 CSP nič nemenia a ani neotvárajú priestor na jeho

nerespektovanie [I. ÚS 211/2023, IV. ÚS 439/2024, IV. ÚS 578/2024, I. ÚS 341/2025 (ZNaU č. 27/2025)].

36. Ústavný súd napr. akceptoval odklon od § 390 CSP v situácii, keď prvý zrušený rozsudok súdu prvej inštancie bol rozsudok pre zmeškanie s tým, že v prvom odvolacom konaní posudzoval len námietky týkajúce sa nesplnenia podmienok na rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie, teda v danej situácii (v prvom odvolacom konaní) nešlo o meritórny prieskum (IV. ÚS 215/2022).

37. V aktuálne prerokúvanej veci je zjavné, že krajský súd ako odvolací súd vykonal už dvakrát meritórny prieskum a v oboch odvolacích konaniach posudzoval meritórne námietky. V predmetnej veci žalovaný v prvom odvolaní namietal, že okresný súd nevyporiadal členský podiel v bytovom družstve, ktorý žalovaný neprenechal sťažovateľke, ako to okresný súd nesprávne uviedol v prvom rozsudku (bod 2 prvého kasačného uznesenia). Krajský súd akceptoval túto námietku žalovaného a vytkol súdu prvej inštancie, že pri vyporiadaní nezohľadnil túto majetkovú hodnotu. Poukázal na to, že osobitným rozsudkom okresného súdu bolo zrušené právo spoločného nájmu k bytu a za nájomcu určil sťažovateľku. V bode 19 prvého kasačného uznesenia krajský súd uviedol, že pri stanovení ceny tejto majetkovej hodnoty sa vychádza zo stavu ku dňu zániku spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, nie ku dňu právoplatnosti rozvodu ani ku dňu zabezpečenia bytovej náhrady. Ďalej tiež uviedol, že hoci „*sa pri oceňovaní vychádza zo stavu tohto podielu v dobe zániku spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, určuje sa cena zodpovedajúca dobe, kedy sa vyporiadava.*“. Následne krajský súd v bode 23 citoval právnu vetu z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1VCdo/1/2021, podľa ktorej „*pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve.*“. Krajský súd v prvom zrušujúcom uznesení zaviazal okresný súd „*opätovne vyhodnotiť dokazovanie v naznačenom smere, najmä vyporiadať hodnotu členského podielu v bytovom družstve podľa uvedených hľadísk...*“ (bod 31).

38. V napadnutom uznesení krajský súd uviedol svoje právne závery v bodoch 25 až 28, pričom zdôraznil, že kľúčovou vadou predchádzajúceho rozsudku bolo nezahrnutie členského podielu v bytovom družstve a nevyporiadanie tejto majetkovej hodnoty. Dospel k záveru, že okresný súd sa riadil právnym názorom krajského súdu len čiastočne, členský podiel v bytovom družstve zahrnul do vyporiadania, avšak za „*podstatne problematický bod*“ považoval spôsob jeho ocenenia, keď okresný súd vychádzal len z aritmetického priemeru stranami predložených hodnôt (33 000 eur a 78 000 eur). Poukázal na to, že strany vzájomne spochybňovali skutkové tvrdenia protistrany, preto sa týmito skutkovými tvrdeniami mal zaoberať, mal sa s nimi vysporiadať a mal preskúmateľne vysvetliť, prečo priemer navrhovaných súm bol relevantný pre určenie ceny členského podielu. V bode 28 sa zaoberal aj relevantným časom pre určenie ceny členského podielu, pričom poukázal na svoj predchádzajúci pokyn, „*v zmysle ktorého malo byť ocenenie členského podielu v bytovom družstve vykonané podľa stavu daného v čase vyporiadania BSM.*“. Okresný súd pritom vychádzal z odhadovanej ceny členského podielu v roku 2012 napriek tomu, že o vyporiadaní BSM rozhodoval v roku 2024. Podľa krajského súdu možno predpokladať nie zanedbateľný posun v cenách bytov v uvedenom období, ktorý mal byť zohľadnený pri vyporiadaní

BSM, ak sa strany na ocenení členského podielu nedohodli. Okresný súd mal vyzvať strany na procesnú aktivitu, prípadne mohol nariadiť aj znalecké dokazovanie. Okresný súd však takýto procesný postup nezvolil, hoci obe alternatívy by predstavovali „náležité“ splnenie pokynu. Okresný súd *„pri vyporiadavaní masy BSM nevzal do úvahy všetky relevantné skutočnosti, čím väčšmi zaťažil svoje rozhodnutie vadou nepreskúmateľnosti.“*. V dôsledku nedostatočného odôvodnenia svojho rozsudku okresný súd porušil právo na spravodlivý proces.

39. Krajský súd v bodoch 31 a 32 odôvodnil odklon od príkazu vyjadreného v § 390 CSP s poukazom na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 570/2023. Podľa krajského súdu okresný súd nedôsledným splnením záväzného pokynu postavil odvolací súd do situácie, v ktorej by ako prvý a posledný riešil rozpory medzi jednotlivými dôkazmi, čím by sa ocitol v situácii súdu prvej inštancie. Civilný sporový poriadok pritom stranám priznáva, aby sa o spore rozhodlo v dvoch inštanciách. Nehnuteľnosti, osobitne členský podiel v bytovom družstve, pritom boli značnou majetkovou hodnotou, ktorej náležité ocenenie je spôsobilé podstatne ovplyvniť spôsob vyporiadania. Okresný súd si *„ulahčil rozhodovanie“*. Teraz však musí nedostatky odstrániť. Podstatne odlišné vyporiadanie BSM *„predstavuje nové a prekvapivé rozhodnutie, voči ktorému by strany sporu mali mať k dispozícii riadny opravný prostriedok“*, čo možno dosiahnuť len zrušením rozsudku, čo síce predĺži konanie. Toto negatívum prevažuje však benefit z tohto postupu vyplývajúci. V bode 33 napadnutého uznesenia krajský súd zopakoval svoj pokyn, keď uviedol, že úlohou okresného súdu bude *„náležite zistiť všeobecnú cenu členského podielu v bytovom družstve v dobe rozhodnej pre vyporiadanie BSM a následne opakovane vykonať vyporiadanie BSM, zohľadňujúc pritom odvolaciu argumentáciu strán sporu.“*

40. Vychádzajúc z uvedených skutočností, možno akceptovať právny záver krajského súdu, že okresný súd sa s jeho záväzným pokynom vysporiadal nedostatočne. Členský podiel v bytovom družstve síce zahrnul do masy majetku v BSM, avšak spôsob určenia jeho hodnoty (ceny) bol nedostatočný, resp. nepreskúmateľný. Neobstojí však argumentácia krajského súdu, že sú dané dôvody na odklon od pravidla jedenkrát a dosť vyjadreného v § 390 CSP. Krajským súdom vymedzené okolnosti nepredstavujú také výnimočné okolnosti, ktoré by ústavne akceptovateľne odôvodňovali výnimku z imperatívu vyjadreného v špecifikovanom zákonnom ustanovení. Vo všeobecnosti výnimky zo zákonného pravidla je potrebné interpretovať zásadne reštriktívne. Aplikujúc tento prístup, ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v procese zisťovania relevantného skutkového stavu a v procese hodnotenia dôkazov bol nesprávny, ale nevykazuje takú závažnosť a rozsah, ktorý by odôvodňoval odklon od pravidla vyjadreného v § 390 CSP. Z podstaty veci krajský súd argumentoval len tým, že ak by sám meritórne rozhodol, dostal by sa do pozície súdu prvej inštancie a narušil by princíp dvojinštančnosti konania. Takéto odôvodnenie neobstojí. Ustanovenie § 390 CSP implikuje, že odvolací súd musí napraviť nejaké pochybenia súdu prvej inštancie, či už procesné, právne, alebo iné. Ak by to tak nebolo, odvolací súd by mohol potvrdiť vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1 CSP). Ustanovenie § 390 CSP takto stále v určitom rozsahu vtlačí odvolací súd do pozície súdu prvej inštancie neraz s potrebou doplniť alebo opakovať dokazovanie, a tým nevyhnutne vyvolá aj kolíziu s princípom dvojinštančnosti konania. Poukázanie na takéto okolnosti je preto nedostatočné, keďže § 390 CSP v sebe inherentne obsahuje špecifikované dôsledky. Je teda potrebné, aby odvolací súd identifikoval okolnosti

a dôvody, ktoré presahujú tento rámec. V aktuálne prerokúvanej veci takéto okolnosti a dôvody krajský súd v napadnutom uznesení nevymedzil.

41. K dvojínštančnosti konania už ústavný súd uviedol, že táto zásada nie je v Civilnom sporovom poriadku formulovaná ako zásada aplikovaná bez ohľadu na všetky okolnosti veci. Navyše z ústavnoprávneho hľadiska súdne konanie nie je povinne dvojínštančné s výnimkou vecí trestných, pri ktorých táto požiadavka vyplýva z čl. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ani čl. 6 dohovoru samotné právo na odvolanie na súde vyššej inštancie negarantuje a dvojínštančnosť, ako vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. *Le Compte, Van Leuven a De Meyere* proti Belgicku z 23. 6. 1981, *Adolf* proti Rakúsku z 26. 3. 1982, *Feldbrugge* proti Holandsku z 29. 5. 1986), nie je všeobecnou zásadou civilného súdneho konania (III. ÚS 152/2017, I. ÚS 50/2020, I. ÚS 451/2022).

42. Ústavný súd napokon zohľadnil aj nejednoznačnosť záväzného právneho názoru odvolacieho súdu v prvom kasačnom uznesení. Krajský súd totiž aj s odkazom na judikatúru najvyššieho súdu (sp. zn. 1VCdo/1/2021) uviedol, že úlohou okresného súdu bude ohodnotiť členský podiel k času zániku spoločného nájmu bytu (rozsudok o zrušení spoločného nájmu nadobudol právoplatnosť v apríli 2012, pozn.). Zároveň pomerne nejasne a protirečivo uviedol, že sa „*pri oceňovaní vychádza zo stavu tohto podielu v dobe zániku spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, určuje sa cena zodpovedajúca dobe, kedy sa vyporiadava*“. Z tohto pohľadu neobstojí výčitka krajského súdu smerom k okresnému súdu v napadnutom uznesení, že sa (snažil) určiť cenu členského podielu k roku 2012, keďže tento postup zodpovedá časti jeho záväzného príkazu (oceniť členský podiel ku dňu zániku spoločného nájmu a zániku spoločného členstva v družstve) a tiež právnym záverom, ktoré najvyšší súd vyslovil v citovanom rozhodnutí, na ktoré odkazoval krajský súd. Krajský súd následne v napadnutom uznesení formuluje svoj záväzný právny názor jednoznačnejšie, ale zároveň odlišne ako v prvom kasačnom uznesení, keď vyjadril potrebu oceniť členský podiel v dobe vyporiadania BSM. Ak teda krajský súd vyjadril svoj (prvý) záväzný právny názor sám nejednoznačne a protirečivo, nemôže sa následne odvolávať na nedostatočné splnenie tohto pokynu súdom prvej inštancie v rámci druhej kasácie rozsudku súdu prvej inštancie s poukazom na túto okolnosť ako na dôvod odklonu od § 390 CSP.

43. Odkazujúc na svoju judikatúru, kde ústavný súd už naznačil veľmi náročné rozhodovanie veci zo strany všeobecných súdov, v rámci *obiter dicta* poznamenáva, že obvyklá cena porovnateľných majtkových hodnôt v čase zrušenia spoločného členstva môže byť v porovnaní so stavom v čase právoplatného rozhodnutia o vyporiadaní BSM až v extrémnom nepomere (k tomu pozri m. m. III. ÚS 516/2022, I. ÚS 189/2021).

44. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu a postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ktorý nerešpektoval § 390 CSP, predstavuje ústavne neakceptovateľný zásah do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a do jej práva na spravodlivé súdne konanie vzhľadom na kolíziu s ich obsahom spočívajúcim v záruke postupu podľa platnej a účinnej procesnej normy. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu (bod 1 výroku nálezu).

45. V opätovnom zrušení a vrátení veci okresnému súdu v rozpore s procesným právom ústavný súd identifikoval aj porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), keďže zvolený neefektívny postup nesmeroval k nastoleniu účinnej a rýchlej právnej istoty sťažovateľky, ale, práve naopak, jej dosiahnutie spomalil.

46. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že na dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Krajský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze, pričom jeho úlohou bude postupovať v ďalšom priebehu odvolacieho konania bez zbytočných prieťahov tak, že vo veci sám rozhodne (§ 390 CSP) a svoje rozhodnutie náležite odôvodní. Ústavný súd nepovažoval za nevyhnutné prikázať krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov aj z dôvodu, že podstata jeho pochybenia nespočívala v nečinnosti, preto tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

47. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

48. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

49. Ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 4 výroku nálezu), keďže zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci krajskému súdu predstavuje dostatočnú satisfakciu. Sťažovateľka v rámci návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia poukazovala na celkovú dĺžku napadnutého konania. Celkovú dĺžku napadnutého konania ústavný súd nemohol zohľadniť aj vzhľadom na to, že do petitu ústavnej sťažnosti zahrnula len napadnuté uznesenie krajského súdu a postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Druhé odvolacie konanie trvalo približne jeden rok, čo nemožno považovať za neprimerané trvanie odvolacieho konania.

VI. Trovy konania

50. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 1 237,08 eur.

51. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľke priznal trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti, replika) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby za rok 2026 v sume 396,50 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2026 v sume 15,86 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo predstavuje sumu 1 237,08 eur (bod 3 výroku nálezu).

52. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2026

**Miroslav Duriš
predseda senátu**